

Altres disposicions

Decret 367/2023, del 12 de juliol del 2023

Decret 367/2023, del 12-7-2023, de publicació del Programa de cultura i llengües clàssiques del batxillerat general de l'Escola Andorrana.

Exposició de motius

Vist l'article 17 del Decret legislatiu del 30-5-2018 de publicació del text refós de la Llei qualificada d'educació, del 3-9-1993, en el qual s'estableix que els principis rectors del sistema educatiu andorrà i les seves modalitats, els nivells, els cicles, els cursos i les opcions establerts per la Llei es desenvoluparan amb un reglament que en determinarà els programes;

Vist l'apartat 2 de l'article 9 de la Llei qualificada esmentada, en el qual es reconeix que els alumnes tenen dret que el seu rendiment escolar sigui valorat amb criteris objectius;

Vist l'article 11 de la Llei esmentada, en el qual es reconeix el dret de llibertat de càtedra dels docents, sempre que s'exerceixi des del respecte a la Constitució i amb una finalitat educativa;

Vist l'article 4 de la Llei 17/2018, del 26 de juliol, d'ordenament del sistema educatiu andorrà, en el qual s'especifica que correspon al Govern desenvolupar, aprovar i publicar els referents curriculars de les àrees d'aprenentatge o assignatures dels ensenyaments;

Vist l'article 6 de la Llei esmentada, en el qual es defineix *programa* com el conjunt d'elements curriculars que han de ser objecte d'ensenyament, aprenentatge i avaluació en un nivell educatiu o un diploma determinat;

Vist el Decret del 27-2-2019 d'ordenament del nivell del batxillerat general del sistema educatiu andorrà;

Vist l'article 19 del Decret esmentat, en el qual es determina que els programes de les assignatures i de les competències transversals es publiquen mitjançant el decret corresponent;

Vist el Decret del 27-3-2019 de publicació del programa de l'assignatura de cultura i llengües clàssiques del batxillerat general de l'Escola Andorrana;

Atesa la implementació del programa i la millora constant de l'ensenyament, l'aprenentatge i l'avaluació de l'assignatura de cultura i llengües clàssiques de l'Escola Andorrana del batxillerat, es revisen tots els elements curriculars del programa, així com els textos de descriptius i les orientacions didàctiques;

Atesa la necessitat de presentar íntegrament totes les parts del programa i desenvolupar-ne les prescripcions i les orientacions, es torna a publicar íntegrament l'annex que conté el programa de l'assignatura de cultura i llengües clàssiques del batxillerat de l'Escola Andorrana amb totes les modificacions incorporades, a fi de garantir la seguretat jurídica.

Ateses les consideracions esmentades, a proposta del ministre de Relacions Institucionals, Educació i Universitats, el Govern, en la sessió 12 de juliol del 2023, aprova el Decret de publicació del Programa de cultura i llengües clàssiques del batxillerat de l'Escola Andorrana, amb el contingut següent:

Article 1. *Objecte*

Aquest decret té com a objecte l'aprovació del programa de l'assignatura de cultura i llengües clàssiques del batxillerat general de l'Escola Andorrana.

Article 2. *Condicions en què s'aplica el Programa*

El programa de l'assignatura de cultura i llengües clàssiques s'implementa en les condicions que estableix el pla d'estudis i s'aplica en els termes determinats per la normativa reguladora de l'ordenament del batxillerat de l'Escola Andorrana.

Article 3. *Programa de cultura i llengües clàssiques*

El programa de l'assignatura de cultura i llengües clàssiques del batxillerat general de l'Escola Andorrana s'inclou a l'annex.

Disposició derogatòria

Es deroga el Decret del 27-3-2019 de publicació del programa de l'assignatura de cultura i llengües clàssiques del batxillerat general de l'Escola Andorrana.

Disposició final

Aquest Decret entrarà en vigor l'endemà de ser publicat al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

Cosa que es fa pública per a coneixement general.

Andorra la Vella, 12 de juliol del 2023

Xavier Espot Zamora
Cap de Govern

BOPA

Butlletí Oficial del
Principat d'Andorra

Núm. 91

19 de juliol del 2023

3/21

Annex. Programa de cultura i llengües clàssiques del batxillerat general

CLAS

Programa de
cultura i llengües
clàssiques
de batxillerat
de l'Escola Andorrana

Ministeri de Relacions Institucionals, Educació i Universitats

Govern d'Andorra

BOPA

Butlletí Oficial del
Principat d'Andorra

Núm. 91

19 de juliol del 2023

4/21

Programa de cultura i llengües clàssiques de batxillerat de l'Escola Andorrana

Ministeri de Relacions Institucionals, Educació i Universitats

Govern d'Andorra

BOPA

Butlletí Oficial del
Principat d'Andorra

Núm. 91

19 de juliol del 2023

5/21

Índex

<u>Introducció</u>	6
<u>Competències específiques</u>	8
C1. Interpretar textos literaris clàssics	9
Orientacions didàctiques de la C1	10
Criteris d'avaluació de la C1	10
Expectatives de final de cicle de la C1	11
C2. Analitzar les arrels clàssiques i la seva pervivència del món clàssic en la cultura occidental	12
Orientacions didàctiques de la C2	13
Criteris d'avaluació de la C2	14
Expectatives de final de cicle de la C2	14
<u>Recursos d'aprenentatge</u>	16
Bloc 1. Llengües clàssiques en els seus textos	17
Orientacions didàctiques del bloc 1	19
Bloc 2. Literatura i societat	20
Orientacions didàctiques del bloc 2	22
Bloc 3. Espai geogràfic i organització social	23
Orientacions didàctiques del bloc 3	25
Bloc 4. Individu i entorn	26
Orientacions didàctiques del bloc 4	28
Bloc 5. Mite i pensament	29
Orientacions didàctiques del bloc 5	31
<u>Quadres de síntesi</u>	32
Quadre de síntesi de la C1	33
Quadre de síntesi de la C2	34

5

Programa de sociologia de batxillerat de l'Escola Andorrana.
Aquest programa correspon a l'annex del Decret del 12/7/23 de publicació del programa de física de batxillerat de l'Escola Andorrana

Coordinat per l'Àrea d'Ordenament Curricular

Grup de redacció del programa:
Pilar Gómez, Professora titular del Departament de Filologia grega de la Universitat de Barcelona
Àrea d'Ordenament Curricular (següent, redacció i coordinació)

Diseny: www.pixelconcepte.com

Maquetació: Àrea d'Ordenament Curricular

ISBN: 978-99920-0-978-9

Dipòsit legal: AND.320-2023

Adreça i contacte:

Àrea d'Ordenament Curricular
Ministeri de Relacions Institucionals, Educació i Universitats
Avinguda de la Pau, 21-23. AD600 Sant Julià de Lòria
www.educacio.ad

En el context del batxillerat de l'Escola Andorrana, que té com a objectiu prioritar la formació integral de l'alumnat, l'assignatura cultura i llengües clàssiques s'adreça a l'alumnat amb una gran varietat d'interessos.

La presència de les llengües clàssiques i la seva cultura proporciona al currículum del batxillerat una aproximació a fets lingüístics, històrics i culturals que troben punts de connexió amb altres assignatures, de manera particular amb les de l'àrea de llengua i literatura, però que també poden satisfer les expectatives d'un alumnat més plural.

Aquesta assignatura, pels seus continguts i plantejament, permet personalitzar l'itinerari curricular de tot l'alumnat que vulgui conèixer les arrels de la pròpia llengua, de la literatura, de la ciència, de la filosofia i de l'art occidentals, també el patrimoni arqueològic, i uns valors que, configurats en la Grècia i en la Roma de l'Antiguitat, han marcat la història cultural d'occident i encara avui són plenament vigents a l'oferir punts de reflexió importants i essencials en la formació dels ciutadans europeus del s. XXI.

El contacte amb la cultura i les llengües clàssiques contribueix a l'obertura intel·lectual i a l'enriquiment cultural. En un món plural i global com el que ara vivim, la valoració del passat no com a quelcom remot, sinó actual, desvetlla l'interès i la curiositat per altres maneres de percebre la realitat. A través de la reflexió que neix del contacte amb una civilització antiga, en la seva estranyesa i aparent llunyania, però, alhora, en la seva sorprenent proximitat, l'alumnat descobreix formes distintes de pensar, d'expressar-se, de viure. Aquesta diversitat li permet prendre consciència de caràcter relatiu dels valors que codifiquen el seu propi entorn. Acarar el present amb el passat desenvolupa la capacitat per reflexionar, argumentar i deliberar sobre qüestions bàsiques que, en qualsevol època, han afectat i segueixen afectant les persones: societat, família, individu, gènere, creences religioses, ciutadania, creació artística, llibertat.

L'estudi de les llengües clàssiques -en la seva articulació formal, de morfologia, de sintaxi, en el lèxic que permet comprendre el significat i l'etimologia de tantes paraules del vocabulari comú, científic i tècnic, etc.- ofereix a l'alumnat competència en l'adquisició d'eines de qualitat per permetre prendre consciència del funcionament dels sistemes lingüístics i de la diversitat lingüística actual, aprofundint el coneixement de la llengua pròpia per comparació amb altres llengües, i millorant els mecanismes de comunicació amb una major precisió en l'ús del lèxic en la llengua materna i en les altres llengües proposades en el batxillerat.

L'assignatura cultura i llengües clàssiques ha de ser fonamentalment un espai dinàmic, actiu i interactiu que motivi l'alumnat a formular-se preguntes sobre com i per què nosaltres, la nostra societat i el nostre entorn cultural hem arribat a ser com som: dialogar amb el passat des del present, treballant-hi les diferències i les analogies, garanteix una millor perspectiva per enfrontar també canvis i reptes de futur.

A més, per fomentar el desenvolupament d'una cultura i d'una ciutadania democràtiques s'han destacat els aspectes del programa que hi estan relacionats. En efecte, es representa el model competencial del Marc de referència de competències d'una cultura democràtica del Consell d'Europa. Aspectes com la formació d'una ciutadania activa i responsable, amb consciència crítica, capaç de respectar els altres, col·laborar pel bé de la col·lectivitat i participar en una societat democràtica i plural, s'indiquen en endavant amb el símbol¹.

¹ La relació amb les competències d'una cultura democràtica del Consell d'Europa s'indica amb el símbol següent:

Introducció

C1. Interpretar textos literaris clàssics

La interpretació de textos clàssics persegueix, per una banda, apropar-se a una manera característica de pensar i representar el món -la que ens ofereix l'Antiguitat grecoromana-, i, per l'altra, reforçar l'ús amb propietat de la llengua pròpia a través de la familiaritat amb les llengües clàssiques, el llatí o el grec.

Interpretar textos literaris implica també una anàlisi formal del text per comprendre com l'autor ha organitzat la informació del text literari i quin és l'efecte que pretén aconseguir. També per entendre el funcionament de les llengües flexives per contrastar amb les no flexives, i consolidar els codis expressius². En la producció oral i escrita, de la llengua pròpia -i també d'altres llengües, romàniques i no romàniques-. I per un domini acurat del lèxic científic i tècnic, atès que conèixer l'etimologia dels mots ajudar a fixar-ne tant la grafia com el significat.

El llegat del món clàssic és, en bona part, accessible a través de la lectura -en traducció o en la llengua original- de textos grecs i de textos llatins. Interpretar un text significa poder explicar el missatge que conté, considerat com un acte de comunicació directa amb el context que el va generar, però també susceptible de ser enriquit amb successives i noves lectures posteriors. Per copsar el vertader sentit del missatge d'un text clàssic cal examinar-lo com a producte específic resultant d'un entorn determinat, i a l'hora considerar-lo com a portador de valors universals, perennes i alhora capaços d'admetre modernes formulacions³.

Destacar la dimensió literària en aquesta competència és rellevant perquè una part important del llegat clàssic s'ha conservat en els textos escrits que constitueixen la literatura grega i la literatura llatina. Les principals manifestacions de la poesia èpica, dramàtica i lírica del món clàssic, tan gregues com llatines, són reflex de determinats contextos socials i moments històrics ben definits. Reconèixer les particularitats distintives dels principals gèneres literaris, a nivell formal i de contingut, implica percebre la dimensió cultural de les obres i dels autors llegits com a clàssics, i entendre en el seu origen el significat de molts temes i motius que han estat recurrents en la literatura occidental i en altres manifestacions artístiques al llarg dels segles⁴. Aquesta experiència literària contribueix a que l'alumne pugui articular una valoració crítica raonada dels textos objecte d'estudi.

² Es relaciona amb les competències de cultura democràtica del Consell d'Europa: 11, "Habilitats analítiques i de pensament crític"; 15, "Habilitats lingüística, comunicativa i plurilingüe" i 19, "Connexions i comprensió crítica del llenguatge i la comunicació".

³ Es relaciona amb les competències de cultura democràtica del Consell d'Europa: 2, "Valorar la diversitat cultural"; 11, "Habilitats analítiques i de pensament crític"; 15, "Habilitats lingüística, comunicativa i plurilingüe" i 19, "Connexions i comprensió crítica del llenguatge i la comunicació".

⁴ Es relaciona amb les competències de cultura democràtica del Consell d'Europa: 2, "Valorar la diversitat cultural"; 11, "Habilitats analítiques i de pensament crític"; 15, "Habilitats lingüística, comunicativa i plurilingüe"; 19, "Connexions i comprensió crítica del llenguatge i la comunicació" i 20, "Connexions i comprensió crítica del món".

Competències específiques

Aquesta assignatura, pel seu contingut, s'articula al voltant de dos grans eixos: la llengua i la literatura, i la cultura. No es tracta de compartiments aïllats, sinó ben permeables entre ells, en la mesura en que una part important de l'accés al llegat de Grècia i Roma es fa a través de textos, tot i que aquests no són l'únic suport material que ens apropa al món clàssic. La lectura dels textos clàssics, i de les altres manifestacions culturals del llegat de l'Antiguitat, s'ha de fer i entendre com un saber viu. Són el producte d'un moment històric, però també de les successives generacions que han observat amb ulls crítics el saber del passat grecoromà.

Per això, el desenvolupament de l'aprenentatge en aquesta assignatura es planteja en el desenvolupament de dues competències. La primera competència es focalitza en els textos literaris clàssics, que poden ser treballats des de la llengua original i en traducció, amb l'objectiu d'anàlitzar-los tant des del punt de vista formal, en relació amb l'estructura de la llengua, i també en relació amb la tipologia discursiva del gènere literari al qual pertanyin. Aquesta anàlisi igualment obre el camí a la lectura del contingut del text, en el sentit de poder-lo entendre en el seu context social i històric d'origen, però alhora ubicant-lo en l'inici d'una tradició represa en altres moments de la història literària d'occident.

La segona competència té l'objectiu de desenvolupar en l'alumnat l'esperit crític, de debat i d'argumentació a partir de contrastar i comparar manifestacions socials, culturals i artístiques de l'Antiguitat grecoromana amb les corresponents del món actual, per reconèixer els trets identificadors de la pervivència, modificacions i adaptacions que permeten parlar d'arrels clàssiques de la nostra societat i cultura.

Per a una reeixida desenvolupament d'aquestes competències, les activitats d'aprenentatge a l'entorn de temes i motius del món clàssic han de plantejar qüestions significatives en el context actual de l'alumnat, que siguin rellevants en la seva formació, a partir de les quals l'alumnat pugui descobrir i ponderar el valor patrimonial de l'Antiguitat i la seva vigència renovada.

Orientacions didàctiques de la C1

Per a un desenvolupament adequat d'aquesta competència cal plantejar actuacions que afavoreixin el coneixement estructural d'una llengua flexiva com és el llatí, per poder-ne comprendre l'organització, el significat i la posició dels elements, l'arquitectura oracional, la concordança o les condicions de règim.

El punt de partida seran textos originals escrits en llatí, i graduats segons la dificultat i la complexitat dels elements lingüístics objecte d'aprenentatge. Aquest estudi es focalitzarà només en els elements de morfologia o sintàctics de més alta freqüència en textos de prosa, i també més fàcilment identificables en les llengües romàniques. Els textos grecs es llegiran en traducció, tot i que, en determinats casos - especialment quan l'alumne tingui encara un domini molt bàsic de la llengua llatina -, la lectura de l'original grec pot contribuir, en aplicació d'un mètode comparatiu amb una altra llengua flexiva, a una millor intel·lecció per part de l'alumne de la pròpia articulació de la llengua llatina.

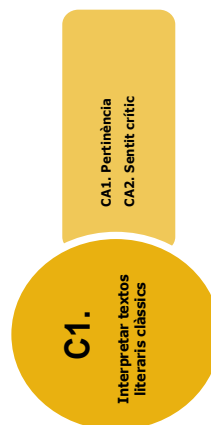
La metodologia d'aprenentatge s'orientarà a un estudi gramatical bàsic que permeti a l'alumne accedir a textos llatins, entendre'n el significat i, mitjançant l'exercici de la traducció, mostrar la capacitat d'articular-ne el contingut en un escrit fluid i coherent.

En aquesta vessant lingüística, caldrà combinar-hi mètodes inductius i mètodes deductius, ja que l'estudi de la llengua llatina no és en ell mateix una finalitat, sinó només un instrument necessari per poder interpretar la informació que uns determinats textos aporten sobre el món clàssic. Aquest aprenentatge ha de permetre la identificació de lèxic transparent i la consolidació del significat de mots emprats reiteradament en els textos llatins treballats, així com d'alguns camps semàntics a partir també dels textos llegits en traducció. D'aquesta manera, amb l'adquisició de vocabulari i aprenentatge de formants lèxics, l'alumne aprèn a identificar cultismes i neologismes d'origen grec i llatí en les llengües vehiculars de l'escola³.

És important que la descripció de la llengua llatina no es limiti a l'aprenentatge de la mecànica interna d'aquesta llengua flexiva, sinó que també estimuli en l'alumne hàbits de reflexió més generals sobre fenòmens lingüístics que, per comparació, li permetin adquirir estratègies útils en la comprensió i en l'ús de la llengua pròpia i, alhora, li facilitin l'adquisició de la competència comunicativa en l'aprenentatge d'altres llengües.

Així mateix, per poder comprendre en el seu origen determinades formes literàries, per exemple vers vs. prosa, encara que es llegixin els traducció els textos seleccionats com a representatius dels distints gèneres (poesia èpica, drama, historiografia, novel·la...) caldrà mostrar aquests textos sempre en el seu original, atès que la forma és un condicionant significatiu i identificador del gènere.

Criteris d'avaluació de la C1

CA1. Pertinència

La pertinència d'una acció s'aconsegueix quan és apropiada al fi que hom persegueix. Aplicada a la interpretació de textos literaris clàssics indica que l'alumne analitza aquests textos sabent quins elements pot cercar-hi per establir els lligams apropiats entre la llengua antiga i la pròpia, per reconèixer en els textos clàssics les formes originàries dels gèneres literaris.

CA2. Sentit crític

Si el sentit crític és la qualitat d'expressar raonadament un pensament, quan aquesta qualitat s'aplica a interpretar textos literaris clàssics significa que l'alumne és capaç d'emetre un judici de valor sobre aquests textos i pot plantejar, de manera escaient i acurada, els elements bàsics de comparació, perquè identifiqui amb precisió les similituds i les diferències tant des del punt de vista formal com del seu contingut.

Expectatives de final de cicle de la C1

CA1. Pertinència

Al final de batxillerat quan l'alumne interpreta textos literaris clàssics, identifica amb pertinència l'estructura de la llengua antiga en qüestions fonamentals com, per exemple, la morfologia nominal i verbal, la construcció de l'oració simple, d'arquitectura de l'oració composta, o els usos lèxics.

També explica amb pertinència les similituds i les diferències més rellevants entre la llengua antiga i la llengua pròpia. Per fer-ho, l'alumne examina la manera com un mateix tipus d'enunciat és vehiculat respectivament per la llengua antiga i per la llengua moderna, i compara per exemple l'ordre dels elements d'una oració, la relació entre subjecte i verb, i entre el verb i els seus adjunts i complements o les marques formals de coordinació i subordinació.

CA2. Sentit crític

Al final de batxillerat quan l'alumne interpreta textos literaris clàssics, argumenta críticament per què un tipus de tema (per exemple, un mite, una història, una reflexió filosòfica, etc.) va ser vehiculat en un determinat gènere literari. Implica per tant que l'alumne coneix les característiques formals dels diferents gèneres i el lligam existent entre els gèneres literaris i el context social que els va propiciar i com aquest condiciona en ocasions la tria d'un determinat gènere literari a l'hora de tractar un tema o exposar una problemàtica, per exemple, l'alumne associa raonadament la poesia dramàtica grega a la ciutat democràtica, o el relat historiogràfic al desenvolupament de la prosa.

L'alumne igualment defineix amb sentit crític les característiques de producció literària, d'execució o de difusió pròpies dels textos que treballa. Aquesta definició crítica comporta que l'alumne relacioni el text amb el seu autor i amb el context que el va originar. Per exemple, vincula el nom d'Homer a la poesia èpica de creació i difusió oral, i a una societat de valors aristocràtics.

Finalment, l'alumne justifica amb sentit crític la relació entre el contingut d'un text i altres versions del mateix assumpte. Vol dir, llavors, que reconeix el tema i la problemàtica tractada, els compara amb d'altres versions i raona el per què de les diferències o similituds entre distintes variants, per exemple el tema de l'amor a la poesia de Safo o a la poesia d'Ovidi.

³ Es relaciona amb les competències de cultura democràtica del Consell d'Europa: 11, "Habilitats analítiques i de pensament crític"; 15, "Habilitats lingüística, comunicativa i plurilingüe"; 19, "Coneixement i comprensió crítica del llenguatge i la comunicació"; 20, "Coneixement i comprensió crítica del món".

C2. Analitzar les arrels clàssiques i la seva pervivència del món clàssic en la cultura occidental

Aquesta competència té com a finalitat que l'alumnat reflexioni sobre el món actual des de diferents perspectives de l'antiguitat, i descobreixi en el llegat del món clàssic claus per comprendre també la realitat del s. XXI. Desenvolupar aquesta competència implica entendre en el seu context originari la importància de conceptes fonamentals en el món actual com ara la democràcia, el dret, els fenòmens migratoris o les vies de comunicació, entre d'altres⁴.

L'aproximació al llegat del món clàssic i, per tant, el seu estudi i interpretació, es recolta de manera significativa en els textos, però aquests no són l'única font documental que permet establir un diàleg entre el món antic grecoromà i la societat actual o la tradició cultural d'occident, sinó que cal incloure en l'estudi d'aquest llegat altres manifestacions materials com ara les artístiques o arquitectòniques, perquè també són un reflex important dels valors de la cultura clàssica.

L'anàlisi crítica i raonada de les arrels clàssiques de la cultura occidental per interpretar-ne la seva pervivència i actualitat ha de ser abordada com una basculació entre present i passat⁵. Des de d'aquesta òptica, l'expressió de la relació temporal en el camí d'anada i tornada constant que l'alumnat haurà de transitar, esdevé l'element motor per analitzar els lligams entre passat i present, perquè la presència actual del món clàssic només pot ser cospida de manera significativa si l'alumnat aprèn a situar els períodes històrics en funció dels contextos que els delimiten.

És fonamental construir amb coherència aquest pensament històric, per contrast del temps present i passat, d'una banda per identificar fets i processos històrics, situar-los cronològicament i descriure'n la tipologia (guèrres, naixement de les formes de govern, expansió, romanització...), de l'altra per reconèixer i valorar el sentit dels fets del passat en la seva projecció actual, i de manera recíproca justificar fets actuals en exemples de l'antiguitat, o analitzar les motivacions dels protagonistes i antagonistes en esdeveniments succeïts aleshores i ara.

Identificar en l'organització social del s. XXI, a nivell polític, econòmic o territorial, models i aspectes de la cultura grecollatina implica establir vïndes significatius entre les aportacions específiques de Grècia i de Roma en aquests àmbits; i, per comparació i contrast, entendre millor i justificar per què la realitat contemporània ha arribat a ser com és; i al mateix temps descobrir la coincidència i la proximitat dels fenòmens que envolten l'existència de l'home com a individu particular i com a membre d'un grup social.

⁴ Es relaciona amb les competències de cultura democràtica del Consell d'Europa: 1, "Valorar la dignitat humana i els drets humans"; 2, "Valorar la diversitat cultural"; 3, "Valorar la democràcia, la justícia, l'equitat, la igualtat i l'estat de dret"; 4, "Obertura a la diversitat cultural i a altres creences, visions del món i pràctiques"; 11, "Habilitats analítiques i de pensament crític"; 15, "Habilitats lingüística, comunicativa i plurilingüe"; 19, "coneixement i comprensió crítica del llenguatge i la comunicació"; 20, "coneixement i comprensió crítica del món".

⁵ Es relaciona amb les competències de cultura democràtica del Consell d'Europa: 11, "Habilitats analítiques i de pensament crític"; 15, "Habilitats lingüística, comunicativa i plurilingüe"; 19, "coneixement i comprensió crítica del llenguatge i la comunicació"; 20, "coneixement i comprensió crítica del món".

Analitzar la construcció de l'imaginari col·lectiu a partir de les aportacions de la civilització clàssica implica aproximar-se a diverses manifestacions culturals i descobrir una identitat cultural comuna forjada històricament. Cercar temes i motius d'origen clàssic en diferents formes d'expressió artística (música, pintura, escultura, arquitectura, urbanisme...) significa establir itineraris de perspectiva cultural perquè potencia la pròpia capacitat estètica i creadora, fomenta el desig i el gaudi de la cultura, i genera una actitud oberta, respectuosa i crítica cap a la diversitat d'expressions culturals; també implica un interès per contribuir a la selecció i conservació del patrimoni cultural, tant de la pròpia comunitat, com de les altres comunitats i cultures⁶. Amb aquest objectiu, cal una lectura plural del llegat clàssic, fonamentada en fonts documentals de distinta tipologia pel que fa a aquest llegat en el mateix àmbit (literatura, epigrafia, numismàtica...). També al punt de partença modern des del qual aquest llegat és interrogat (literatura, música, art...), per tal d'individualar les constants que permeten veure d'una manera sincrònica, en el passat, com l'antiguitat grecoromana va construir una determinada concepció del món, i com aquest ideari, en la seva projecció temporal, ha esdevingut un leitmotiv, reproduït, modificat, adaptat o rebutjat, en la construcció de noves idees que marquen la imatge d'una determinada societat.

Orientacions didàctiques de la C2

Per a un desenvolupament adequat d'aquesta competència, cal treballar a partir de la interpretació de fonts documentals primàries, textos grecs i llatins traduïts, perquè es tracta de comprendre el canvi i la continuïtat que s'ha operat entre el món clàssic i el present actual des del punt de vista literari, social, polític o de pensament, partint de l'herència dels mateixos clàssics.

En tot cas, cal posar en relleu que la comparació dels dos moments que representen Grècia i Roma com un conjunt, amb la seva pròpia heterogeneïtat, i l'actualitat ha de partir de contextos situacionals i, per tant, l'anàlisi dels vincles entre ambdós realitats històriques s'ha de fer mitjançant la formulació de qüestions que desvetllin en l'alumne una consciència diacrònica.

Per perseguir aquesta evolució, cal formular-se preguntes o proposar motius concrets que es poden abordar des d'una doble perspectiva: partint de la seva descripció en el context originari del món clàssic, identificar com encara una determinada problemàtica es presenta en l'actualitat, o bé, partint de noves realitats del món modern rastrejar-ne possibles paral·lels en el món clàssic. D'aquesta manera, per resoldre els problemes plantejats l'alumne ha d'interpretar les dades facilitades i dissenyar estratègies per mobilitzar des d'un punt de vista crític els coneixements adquirits, sigui confrontant les diferències, sigui descobrint les similituds i la pervivència entre el passat i el present.

En aquest sentit, el treball cooperatiu és una metodologia d'aprenentatge adequada, atès que en aquest estudi el debat i el contrast amb els companys és una eina òptima per consolidar coneixements i enfortir la capacitat d'anàlisi i argumentació.

L'estudi de la literatura clàssica ha de ser plantejat des d'un punt de vista formal en el sentit que l'alumne reconegui les particularitats dels principals gèneres literaris, però cal posar un èmfasi especial en el coneixement dels contextos històrics, socials i culturals que van envoltar la producció de les obres o selecció de passatges que llegirà traduïts. D'aquesta manera, l'experiència literària directa ha de contribuir que l'alumne pugui articular una valoració crítica raonada dels textos objecte d'estudi.

Tot i que els textos dels autors grecs i llatins siguin la font primària per desenvolupar en l'alumne una mirada crítica sobre els fets que analitza i els problemes que li planteja la comparació entre el món clàssic i la realitat present, cal recórrer també a altres tipus de suport documental -artístic, arquitectònic, audiovisual, musical, multimèdia, digital...- amb l'ajut dels quals l'alumne pugui construir un discurs complet sobre el llegat del món clàssic.

⁶ Es relaciona amb les competències de cultura democràtica del Consell d'Europa: 2, "Valorar la diversitat cultural"; 3, "Valorar la democràcia, la justícia, l'equitat, la igualtat i l'estat de dret"; 4, "Obertura a la diversitat cultural i a altres creences, visions del món i pràctiques"; 11, "Habilitats analítiques i de pensament crític"; 15, "Habilitats lingüística, comunicativa i plurilingüe"; 19, "coneixement i comprensió crítica del llenguatge i la comunicació"; 20, "coneixement i comprensió crítica del món".

Criteris d'avaluació de la C2

CA1. Pertinència

Si una acció és pertinent quan s'adequa al seu fi, aquesta qualitat aplicada a analitzar les arrels del món clàssic i la seva pervivència en la cultura occidental, significa que l'alumne identifica de manera rigorosa i escalent els temes i els motius susceptibles de ser analitzats des d'aquesta perspectiva, i amb cura excuta el camí des del món antic envers els s. XXI, o planteja qüestions rellevants en la societat i en l'imaginari col·lectiu actual, que troben l'origen i paral·lels en l'antiguitat grecoromana.

CA2. Sentit crític

Si el sentit crític és la qualitat d'expressar raonadament un pensament, quan aquesta qualitat s'aplica a analitzar les arrels del món clàssic i la seva pervivència en la cultura occidental, indica que l'alumne és capaç d'emetre un judici personal sobre la importància i l'actualitat del món clàssic, i pondera de manera reflexiva quin significat té el llegat de l'antiguitat grecoromana en la construcció de la pròpia identitat.

Expectatives de final de cicle de la C2

CA1. Pertinència

Al final de batxillerat quan l'alumne analitza les arrels clàssiques i la pervivència del món clàssic en la cultura occidental, justifica la pertinència de la informació facilitada per les fonts antigues (textuals o no textuals). Implica, doncs, que l'alumne és capaç d'identificar que li pot aportar cada font a la seva anàlisi, i de raonar per què aquella font és important.

A més, l'alumne situa amb pertinència les manifestacions del món clàssic en l'espai físic i en el context temporal, que les va fer possible. Per exemple, l'alumne és capaç de justificar per què el teatre va néixer a Grècia o el dret Roma, o bé sap diferenciar el fenomen de la colonització grega de la romanització (Empúries vs Tàrraco).

Igualment, l'alumne relaciona amb pertinència les manifestacions culturals del món antic amb les del món modern. Per fer-ho, cal que l'alumne identifiqui els temes més recorrents de l'imaginari clàssic que encara trobem presents en diferents expressions artístiques modernes (per exemple la música, la literatura, la pintura, etc.) i compari el significat atorgat a aquests mateixos temes en l'imaginari del món clàssic.

CA2. Sentit crític

Al final de batxillerat quan l'alumne analitza les arrels clàssiques i la pervivència del món clàssic en la cultura occidental, justifica amb sentit crític la contribució particular de Grècia i Roma en les formes d'organització política i social, pública i privada, actuals. Implica que l'alumne coneix el significat atorgat en el món clàssic a determinats conceptes clau (per exemple, ciutadà, individu, grup social, religió, família, gènere, alteritat, integració, multiculturalitat, etc.) i estableix paral·lelismes amb la seva projecció actual. Comporta doncs plantejar-se qüestions com per exemple: entenem aquests conceptes de la mateixa manera? Què comporta ser ciutadà avui en dia? Com veien els grecs i els romans els altres?

Finalment, l'alumne argumenta críticament la vigència i la vivència d'alguns dels valors de l'antiguitat clàssica avui en dia, per exemple l'alumne es capaç d'identificar elements del món clàssic fins i tot en el seu entorn quotidià (per exemple, noms de marques, d'objectes, de personatges de creació literària, cinematogràfica o multimèdia, etc.) i de trobar sentit a la pertinència d'aquesta identificació.

Recursos d'aprenentatge

Els blocs de recursos seleccionats responen a temàtiques destacades de l'estudi del món clàssic. Aquests blocs permeten desenvolupar les dos competències proposades, ja que incideixen tant en aspectes formals de les llengües clàssiques com en qüestions del món antic que avui dia encara poden ser plantejades i denoten la pervivència de la cultura clàssica des de diverses perspectives.

El primer bloc correspon a la idiosincrasia de les llengües clàssiques com a llengües flexives. El segon tracta sobre la producció literària del món clàssic. El tercer es focalitza en l'espai físic i social en què es desenvolupa la cultura clàssica. El quart se centra en l'home del món antic. El cinquè fa referència a com els antics van provar de donar resposta a les seves inquietuds sobre el món i els homes.

Cadascun dels blocs inclou tant els fets i conceptes que li donen entitat específica des del punt de vista dels continguts, com els procediments, actituds i valors que tenen un caràcter transversal per al conjunt dels blocs.

Pel que fa als fets i conceptes, el primer bloc de recursos té una continuïtat necessària al llarg dels dos cursos pel que fa als textos treballats, tant traduïts com llegits en traducció. La complexitat dels textos destinats a ser traduïts haurà d'anar augmentant de manera gradual en funció de l'avenç en l'assoliment dels conceptes que aquest primer bloc inclou i de l'aplicació creixent dels procediments específics que seran un indicador clau en el desenvolupament competencial de l'alumne.

Quant a la resta de blocs, és important que es vagin treballant al llarg del cicle els diversos aspectes del món clàssic i les qüestions que planteja cadascun d'ells.

Pel que fa als procediments, l'estructura es troba definida a partir de la metodologia pròpia de la filologia clàssica i de diverses disciplines socials i humanístiques. En aquest sentit, s'han definit procediments relacionats amb l'obtenció de la informació, amb el tractament o el processament de la informació i amb la comunicació o l'aplicació d'aquesta informació en nous contextos. Tenint en compte aquesta tipologia i estructura, s'han identificat una sèrie de recursos procedimentals específics de cada competència comuns a tots els blocs.

Finalment, es proposa també una única matriu d'actituds i valors per a cada competència, transversal a tots els blocs, tot i que el grau d'exigència en la seva compleció i expressió haurà de ser progressiu i en consonància amb el desenvolupament de les competències al llarg del cicle.

Bloc 1. Llengües clàssiques en els seus textos

Aquest bloc de recursos inclou aspectes descriptius de les llengües clàssiques, i la pervivència del grec i del llatí en el vocabulari comú i en el lèxic especialitzat de la llengua pròpia.

Aquest primer bloc té una doble finalitat: estudiar les formes i funcions bàsiques dels elements lingüístics que conformen el llatí com a llengua flexiva, i reconèixer la diversitat lingüística de les llengües romàniques a partir del seu origen comú en la llengua llatina.

Es posa l'èmfasi inicial en el procediment de l'escriptura per explicar els alfabets que van vehicular el grec i el llatí, i la pronunciació d'ambdós llengües per donar raó de la transcripció de termes grecs i llatins a la llengua pròpia.

Cal treballar amb els formants de les paraules tant en l'àmbit nominal com en el verbal. El concepte de declinació ha de permetre d'entendre i alhora identificar els noms dels casos i les funcions que tenen en els diferents elements de l'oració. La descripció i l'explicació de la morfologia del llatí ha de provocar la presa de consciència de l'alumne sobre l'estructura de la llengua pròpia.

En aquest bloc és molt important comprendre l'ús i el significat originari del vocabulari grec i llatí en els usos i significats originaris com a eina per millorar l'expressió oral i escrita de la llengua pròpia.

Bloc 1. Llengües clàssiques en els seus textos

Llengües clàssiques en els seus textos
FETS I CONCEPTES
Escriure i llegir en grec i en llatí: alfabets, lletres, signes diacrítics, prosòdia i transcripció. El grec i el llatí com a llengües flexives. Flexió i conjugació: temes, desinències i terminacions. Sistema nominal: concepte, formes i valors bàsics dels casos. Sistema verbal: concepte, formes i valors bàsics dels temps, els modes i les veus. Concordància: sintagmes nominals i sintagmes preposicionals. Sintaxi dels casos i de l'oració. Llatínisme i locucions llatines. Cullismes: amèsi i èlisme grecollatins en el vocabulari mèdic, filosòfic, tècnic, literari, legal, científic i sociopolític. El llatí i les llengües romàniques: unitat i diversitat.
PROCEDIMENTS
Competència 1
Processament de la informació Lectura de textos grecs i llatins en traducció. Traducció de textos originals de prosa llatina i de dificultat mitjana. Tractament i anàlisi de la informació Identificació de diversos sistemes d'escriptura. Descripció dels elements morfològics i sintàctics d'un text llatí. Comparació entre el llatí i el grec com a llengües flexives. Identificació del lèxic llatí d'ús freqüent en els textos treballats. Estudi del vocabulari i anàlisi lèxica dels textos treballats. Sistematització del lèxic après per camps semàntics.

Competència 2
Prendre consciència de l'origen i la pervivència de la cultura occidental.
Interès per valorar la tradició com a base per a la innovació i el canvi.
Valoració positiva de la singularitat de diverses cultures.
Interès per assolir una visió humanística del món actual.

Orientacions didàctiques del bloc 1

És molt important entendre aquest bloc pel seu valor instrumental, és a dir, la llengua entesa com a expressió i vehicle d'una cultura. Això justifica el caràcter, d'una banda, més específic d'aquest bloc com a espai específic de descripció lingüística, circumscrit a la llengua llatina; i, d'una altra banda, transversal perquè la llengua i els textos són presents en els temes de cultura i civilització.

En aquest sentit és útil la comparació, quan escaigui, entre el llatí i el grec, perquè ambdós llengües tenen un origen comú i aquesta circumstància pot contribuir a una millor comprensió per part de l'alumne de les similituds de la llengua pròpia amb d'altres derivades també del llatí i que formen part del seu entorn més pròxim. Així mateix, que el grec i el llatí tinguin alfabet diferenciat és un element de reflexió sobre la diversitat: malgrat les diferències formals de les lletres, ambdós llengües tenen molts punts en comú. D'altra banda, l'alumne pot comprendre la pervivència de la cultura i les llengües clàssiques a partir de l'ús de l'alfabet grec en l'àmbit de les matemàtiques o de la física.

Per treballar el lèxic i la semàntica caldrà considerar dos tipus fonamentals d'exercicis: el exercicis en els quals l'alumne ha d'identificar els ètims grecs o llatins comuns donat un conjunt de paraules de la llengua pròpia, i, de manera inversa, a partir d'un ètim grec o llatí, el significat del qual és conegut, l'alumne ha de cercar les paraules de la llengua pròpia que derivin d'aquell ètim. A fi de reconèixer la pregona empremta d'ambdues llengües clàssiques en la llengua pròpia és molt important diversificar aquests exercicis en una pluralitat de registres lingüístics, que no siguin solament textuais, perquè l'alumne pot reconèixer la viva presència del grec i del llatí en molts àmbits de la seva vida quotidiana. Finalment, l'estudi de l'etimologia ha de contribuir a enriquir el lèxic de l'alumne i a consolidar la seva escriptura correcta.

Reflexió Establiment d'equivalències entre fets lingüístics de les llengües clàssiques i la pròpia llengua. Reflexió sobre la pròpia llengua a partir de les llengües clàssiques. Localització d'arrels grecollatines en el lèxic de la pròpia llengua. Deducció, a partir dels ètims llatins, del significat de paraules en la llengua vehicular. Estudi etimològic del vocabulari polític, científic, mèdic, artístic o literari de la llengua pròpia i d'altres llengües vehiculars. Distribució geogràfica de les llengües derivades del llatí.
Comunicació i expressió Comentari formal i de contingut dels textos llegits en traducció i traduïts. Resum de les nocions contingudes en els textos treballats, situant-les en el context original i confrontant-les amb el món actual i amb la cultura pròpia. Reconeixement d'elements culturals específics del món antic en els treballats.
Competència 2 Processament de la informació Lectura crítica de fonts i recursos documentals de tipologia diversa sobre el món clàssic. Cerca d'informació sobre Grècia i Roma en fonts i documents de natura diferent. Selecció de fonts d'informació que permeten conèixer el llegat de la cultura clàssica. Maneg de mapes lingüístics, geogràfics i històrics. Tractament i anàlisi de la informació Anàlisi de la informació aportada pels textos treballats i per altres fonts documentals. Valoració de la fiabilitat de les fonts d'informació utilitzades. Justificació del fenomen literari en el món antic. Explicació mitjançant exemples dels aspectes fonamentals de la romanització. Reflexió Valoració de la continuïtat cultural entre Grècia i Roma. Formulació de preguntes sobre la varietat de fets que defineixen la nostra identitat com a hereus de la cultura clàssica. Explicació de la pervivència dels gèneres literaris de la cultura grecollatina. Establiment de relacions entre temes i motius de la literatura clàssica i el seu ús en obres literàries contemporànies i en altres manifestacions artístiques. Comunicació i expressió Exposició raonada de les idees contingudes en els treballats, situant-les en el context original i confrontant-les amb el món actual i amb la cultura pròpia. Elaboració de textos personals sobre el món clàssic i la seva pervivència. Comunicació d'arguments i conclusions sobre la cultura clàssica de manera clara i lògica. Utilització del vocabulari específic i adequat a la temàtica tractada. Classació correcta de les fonts de referència.
ACTITUDS I VALORS
Competència 1 Prendre consciència de l'origen de la pròpia llengua. Interès per ser precís i acurat en l'expressió oral i escrita. Ser conscient de la necessitat d'usar amb propietat el llenguatge. Interès per descobrir les fonts primàries sobre el món clàssic.

Bloc 2. Literatura i societat

Aquest bloc de recursos té a veure amb la producció literària de Grècia i de Roma, i té com a finalitat descriure les característiques principals d'alguns gèneres literaris que, originats al món antic, han perviscut al llarg de la tradició europea occidental.

A partir de passatges significatius de diverses obres gregues i llatines representatives de gèneres diversos, que seran sempre llegides en traducció, es tracta de treballar la gènesi d'aquests gèneres literaris en el context social i històric que els va fer néixer, així com de conèixer alguns dels temes i motius principals d'aquestes obres, molts d'ells esdevinguts canón i successivament repesos en la literatura universal.

En aquest bloc de recursos és molt important que l'alumne còpsi la funció social i política que la literatura tingué en diversos moments del món clàssic; que compari les condicions de producció, execució, transmissió i consum de la literatura a Grècia i a Roma en relació amb l'actualitat, i que compregui la dimensió cultural de les obres i els autors llegits com a mostra del concepte clàssic.

Bloc 2. Literatura i societat

Literatura i societat
FETS I CONCEPTES
Els gèneres literaris en el context social dels seus orígens. Orallitat, escriptura i llibres. Caracterització dels gèneres literaris principals: poesia èpica, poesia lírica, poesia dramàtica. Grans noms i obres imprescindibles de la literatura clàssica. Formes i usos de la prosa: entre la realitat i la ficció. La literatura clàssica com a expressió de la dimensió cultural i estètica de la llengua. Pervivència dels gèneres literaris de la cultura grega i llatina.
PROCEDIMENTS
Competència 1
Processament de la informació Lectura de textos grecs i llatins en traducció. Traducció de textos originals de prosa llatina i de dificultat mitjana. Tractament i anàlisi de la informació Identificació de diversos sistemes d'escriptura. Descripció dels elements morfològics i sintàctics d'un text llatí. Comparació entre el llatí i el grec com a llengües flexives. Identificació del lèxic llatí d'ús freqüent en els textos treballats. Estudi del vocabulari i anàlisi lèxica dels textos treballats. Sistematització del lèxic après per camps semàntics. Reflexió Establiment d'equivalències entre fets lingüístics de les llengües clàssiques i la pròpia llengua. Reflexió sobre la pròpia llengua a partir de les llengües clàssiques. Localització d'arrels grecollatines en el lèxic de la pròpia llengua. Deducció, a partir dels èpims llatins, del significat de paraules en la llengua vehicular. Estudi etimològic del vocabulari polític, científic, mèdic, artístic o literari de la llengua pròpia i d'altres llengües vehiculars. Distribució geogràfica de les llengües derivades del llatí.

Comunicació i expressió Comentar formal i de contingut dels textos llegits en traducció i traduïts. Resum de les nocions contingudes en els textos treballats, situant-les en el context original i confrontant-les amb el món actual i amb la cultura pròpia. Reconeixement d'elements culturals específics del món antic en els treballats.
Competència 2 Processament de la informació Lectura crítica de fonts i recursos documentals de tipologia diversa sobre el món clàssic. Cerca d'informació sobre Grècia i Roma en fonts i documents de natura diferent. Selecció de fonts d'informació que permeten conèixer el llegat de la cultura clàssica. Manegir de mapes lingüístics, geogràfics i històrics. Tractament i anàlisi de la informació Anàlisi de la informació aportada pels textos treballats i per altres fonts documentals. Valoració de la fiabilitat de les fonts d'informació utilitzades. Justificació del fenomen literari en el món antic. Explicació mitjançant exemples dels aspectes fonamentals de la romanització. Situació de fets històrics i altres fenòmens del món antic, mitjançant eixos temporals o altres eixos, justificant-ne la significació en la història de la cultura. Reflexió Valoració de la continuïtat cultural entre Grècia i Roma. Formulació de preguntes sobre la varietat de fets que defineixen la nostra identitat com a hereus de la cultura clàssica. Explicació de la pervivència dels gèneres literaris de la cultura grecollatina. Establiment de relacions entre temes i motius de la literatura clàssica i el seu ús en obres literàries contemporànies i en altres manifestacions artístiques. Comunicació i expressió Exposició raonada de les idees contingudes en els treballats, situant-les en el context original i confrontant-les amb el món actual i amb la cultura pròpia. Elaboració de textos personals sobre el món clàssic i la seva pervivència. Comunicació d'arguments i conclusions sobre la cultura clàssica de manera clara i lògica. Utilització del vocabulari específic i adequat a la temàtica tractada. Clasos correcta de les fonts de referència.
ACTITUDS I VALORS Competència 1 Prendre consciència de l'origen de la pròpia llengua. Interès per ser precís i acurat en l'expressió oral i escrita. Ser conscient de la necessitat d'usar amb propietat el llenguatge. Interès per descobrir les fonts primàries sobre el món clàssic. Competència 2 Prendre consciència de l'origen i la pervivència de la cultura occidental. Interès per valorar la tradició com a base per a la innovació i el canvi. Valoració positiva de la singularitat de diverses cultures. Interès per assolir una visió humanística del món actual.

Orientacions didàctiques del bloc 2

L'ensenyament d'aquest bloc s'ha de plantejar, bàsicament, des de l'òptica de l'alumne com a lector. La lectura d'obres originals de la literatura grega i llatina traduïdes ha de servir per crear espais de discussió i debat que primifin el criteri i la valoració de l'alumne sobre el món clàssic a partir dels temes tractats en les obres llegides. Per això, és imprescindible articular amb el text literari el coneixement dels contextos històrics, socials i culturals de les obres triades, i també identificar les seves característiques formals per millorar l'experiència literària i desenvolupar el sentit crític de l'alumne.

La lectura es pot complementar amb la cerca de paral·lels, formals i de contingut, en obres de la literatura occidental de qualsevol època; també es pot enriquir amb la visualització d'una pel·lícula o l'audició d'una peça musical, el contingut de la qual tingui relació amb el tema de les obres llegides.

Així mateix, la lectura en veu alta del text en la llengua original, la lectura dramatitzada o la representació d'alguns passatges de literatura grega i llatina, i fins i tot la redacció de versions alternatives poden contribuir de manera molt eficaç en la interiorització dels valors perdurables que transmeten les grans obres literàries de l'antiguitat.

Bloc 3. Espai geogràfic i organització social

Aquest bloc de recursos inclou aspectes bàsics de la història i de l'organització social i política de Grècia i de Roma.

Es posa l'èmfasi en la dimensió espacial i temporal del món clàssic per tal que l'alumne entengui i valori, a partir d'alguns esdeveniments històrics de Grècia i de Roma, i del coneixement de les estructures socials i polítiques del món antic, quins són els valors heretats de la cultura clàssica en la societat del seu propi entorn.

En aquest bloc és fonamental comprendre el context físic, polític i social on van sorgir i es van desenvolupar aquestes dos grans civilitzacions, i l'aculturació que van dur a terme com a clau per identificar la seva pervivència en l'actualitat i, aleshores, reconèixer altres processos moderns i contemporanis de canvi, integració i globalització culturals.

Bloc 3. Espai geogràfic i organització social

Espai geogràfic i organització social
FETS I CONCEPTES
Grècia i Roma com a civilitzacions històriques: el Mare Nostrum. Al·lenes: de Teaeu a Alexandre. Roma: dels orígens mítics a l'Imperi. Intercanvi cultural entre grecs i romans i altres cultures coetànies. La polis com a forma d'organització humana. Organització social, política i econòmica de Grècia i Roma: canvi i continuïtat entre ambdós civilitzacions. Formes de govern en el món antic. Semblances i diferències amb les actuals. El comerç: les colonitzacions. La romanització.
PROCEDIMENTS
Competència 1
Processament de la informació
Lectura de textos grecs i llatins en traducció. Traducció de textos originals de prosa llatina i de dificultat mitjana. Tractament i anàlisi de la informació
Identificació de diversos sistemes d'escriptura. Descripció dels elements morfològics i sintàctics d'un text llatí. Comparació entre el llatí i el grec com a llengües flexives. Identificació del lèxic llatí d'ús freqüent en els textos treballats. Estudi del vocabulari i anàlisi lèxica dels textos treballats. Sistematització del lèxic après per camps semàntics.
Reflexió
Establiment d'equivalències entre fets lingüístics de les llengües clàssiques i la pròpia llengua. Reflexió sobre la pròpia llengua a partir de les llengües clàssiques. Localització d'arrels grecollatines en el lèxic de la pròpia llengua. Deducció, a partir dels èl·lms llatins, del significat de paraules en la llengua vehicular. Estudi etimològic del vocabulari polític, científic, mèdic, artístic o literari de la llengua pròpia i d'altres llengües vehiculars. Distribució geogràfica de les llengües derivades del llatí.

Orientacions didàctiques del bloc 3

És important que l'alumne treballi amb fonts de naturalesa diferent. Els mapes han de servir per ubicar en una dimensió espacial i cronològica Grècia i Roma com a cultures civilitzadores; els textos grecs i latins han de ser utilitzats per extreure informació sobre processos i fenòmens de caire polític, social i econòmic; la iconografia ha de permetre que l'alumne copsi com era representada la identitat, l'alteritat i la diversitat en el món antic; els elements patrimonials d'època clàssica en el món actual i en l'entorn geogràfic més pròxim han de valer per il·lustrar la petja material de la cultura grega i llatina.

Aquest bloc ha de possibilitar que l'alumne planteji diverses qüestions que encara són clau en la societat d'avui com ara el valor de la democràcia enfront d'altres sistemes de poder, la responsabilitat de l'individu en la construcció de la comunitat, o les causes i les conseqüències dels processos de globalització vistos com una possibilitat d'enriquiment personal i col·lectiu, cívic, ètic i moral. En aquest sentit, el fenomen de la colonització grega o el de la romanització poden servir com a exemple, alhora que conèixer les arrels llunyanes en l'espai i el temps de la nostra cultura permet comprendre millor altres cultures diferents, però amb aspectes en comú.

Comunicació i expressió Comentari formal i de contingut dels textos llegits en traducció i traduïts. Resum de les nocions contingudes en els textos treballats, situant-les en el context original i confrontant-les amb el món actual i amb la cultura pròpia. Reconeixement d'elements culturals específics del món antic en els treballats
Competència 2 Processament de la informació Lectura crítica de fonts i recursos documentals de tipologia diversa sobre el món clàssic. Cerca d'informació sobre Grècia i Roma en fonts i documents de naturalesa diferent. Selecció de fonts d'informació que permeten conèixer el llegat de la cultura clàssica. Localització d'usos contemporanis d'elements culturals grecoromans. Maneig de mapes lingüístics, geogràfics i històrics. Tractament i anàlisi de la informació Anàlisi de la informació aportada pels textos treballats i per altres fonts documentals. Valoració de la fiabilitat de les fonts d'informació utilitzades. Descripció i comparació de les formes successives d'organització social i política al món antic. Descripció de l'organització social, pública i privada, al món antic. Explicació mitjançant exemples dels aspectes fonamentals de la romanització. Situació de les històries i altres fenòmens del món antic, mitjançant eixos temporals o altres eines, justificant-ne la significació en la història de la cultura. Reflexió Valoració de la continuïtat cultural entre Grècia i Roma. Formulació de preguntes sobre la varietat de fets que defineixen la nostra identitat com a hereus de la cultura clàssica. Comunicació i expressió Exposició raonada de les idees contingudes en els treballats, situant-les en el context original i confrontant-les amb el món actual i amb la cultura pròpia. Elaboració de textos personals sobre el món clàssic i la seva pervivència. Comunicació d'arguments i conclusions sobre la cultura clàssica de manera clara i lògica. Utilització del vocabulari específic i adequat a la temàtica tractada. Citació correcta de les fonts de referència.
ACTITUDS I VALORS
Competència 1 Prendre consciència de l'origen de la pròpia llengua. Interès per ser precís i acurat en l'expressió oral i escrita. Ser conscient de la necessitat d'usar amb propietat el llenguatge. Interès per descobrir les fonts primàries sobre el món clàssic.
Competència 2 Prendre consciència de l'origen i la pervivència de la cultura occidental. Interès per valorar la tradició com a base per a la innovació i el canvi. Valoració positiva de la singularitat de diverses cultures. Interès per assolir una visió humanística del món actual.

Resum de les nocions contingudes en els textos treballats, situant-les en el context original i confrontant-les amb el món actual i amb la cultura pròpia.	
Reconeixement d'elements culturals específics del món antic en els treballats.	
Competència 2	
Processament de la informació	
Lectura crítica de fonts i recursos documentals de tipologia diversa sobre el món clàssic.	
Cerca d'informació sobre Grècia i Roma en fonts i documents de natura diferent.	
Selecció de fonts d'informació que permeten conèixer el llegat de la cultura clàssica.	
Localització d'usos contemporanis d'elements culturals grecolatinos.	
Maneg de mapes lingüístics, geogràfics i històrics.	
Tractament i anàlisi de la informació	
Anàlisi de la informació aportada pels textos treballats i per altres fonts documentals.	
Valoració de la fiabilitat de les fonts d'informació utilitzades.	
Identificació dels principals herois de la tradició grecolatina a partir dels seus atributs.	
Identificació dels deus del panteó grecoromà a partir dels seus atributs i àmbits d'influència.	
Identificació per la seva funció, de les principals manifestacions arquitectòniques del món antic.	
Descripció dels elements fonamentals dels principals edificis públics i privats a Grècia i Roma.	
Explicació mitjançant exemples dels aspectes fonamentals de la romanització.	
Situació de fets històrics i altres fenòmens del món antic, mitjançant eixos temporals o altres eixos, justificant-ne la significació en la història de la cultura.	
Reflexió	
Valoració de la continuïtat cultural entre Grècia i Roma.	
Formulació de preguntes sobre la varietat de fets que defineixen la nostra identitat com a hereus de la cultura clàssica.	
Comunicació i expressió	
Exposició raonada de les idees contingudes en els treballats, situant-les en el context original i confrontant-les amb el món actual i amb la cultura pròpia.	
Elaboració de textos personals sobre el món clàssic i la seva pervivència.	
Comunicació d'arguments i conclusions sobre la cultura clàssica de manera clara i lògica.	
Utilització del vocabulari específic i adequat a la temàtica tractada.	
Citació correcta de les fonts de referència.	
ACTITUDS I VALORS	
Competència 1	
Prendre consciència de l'origen de la pròpia llengua.	
Interès per ser precís i acurat en l'expressió oral i escrita.	
Ser conscient de la necessitat d'usar amb propietat el llenguatge.	
Interès per descobrir les fonts primàries sobre el món clàssic.	
Competència 2	
Prendre consciència de l'origen i la pervivència de la cultura occidental.	
Interès per valorar la tradició com a base per a la innovació i el canvi.	
Valoració positiva de la singularitat de diverses cultures.	
Interès per assolir una visió humanística del món actual.	

Bloc 4. Individu i entorn

Aquest bloc de recursos es focalitza en el individu en el món antic tant des de l'òptica de la seva privacitat com de la seva presència en un grup comunitari.

Es proposa treballar alguns aspectes relacionats amb l'organització i la composició de la família i amb la vida quotidiana, els quals han de permetre que l'alumne percebi en el context precís del món antic el rol assignat a les persones en relació amb el seu gènere i amb el seu estatus. També es proposa treballar altres manifestacions que situen l'home de Grècia i Roma com a membre d'un grup des del punt de vista religiós, o que expliquen la configuració urbanística d'una societat determinada com a reflex d'un model de comportament de l'individu.

La descripció de les condicions i les situacions que van determinar el desenvolupament i la conducta de l'individu en el món clàssic ha de servir com a punt de partida per tal que l'alumne reflexioni sobre la seva pròpia manera de viure i de comportar-se, i pugui establir similituds i diferències amb el món actual.

Bloc 4. Individu i entorn

Individu i entorn	
FETS I CONCEPTES	
Elements referents al cicle de la vida: néixer, créixer i morir.	
Vida quotidiana: lleure, festes i deures.	
L'educació.	
El temps: calendari romà.	
Pràctiques religioses: públiques i privades.	
El panteó de les divinitats gregues i romanes.	
El món urbà en la civilització clàssica: polis i urbs.	
Arquitectura civil i religiosa: edificis públics i privats, temples i obres d'enginyeria.	
PROCEDIMENTS	
Competència 1	
Processament de la informació	
Lectura de textos grecs i llatins en traducció.	
Traducció de textos originals de prosa llatina i de dificultat mitjana.	
Tractament i anàlisi de la informació	
Identificació de diversos sistemes d'escriptura.	
Descripció dels elements morfològics i sintàctics d'un text llatí.	
Comparació entre el llatí i el grec com a llengües flexives.	
Identificació del lèxic llatí d'ús freqüent en els textos treballats.	
Estudi del vocabulari i anàlisi lèxica dels textos treballats.	
Sistematització del lèxic après per camps semàntics.	
Reflexió	
Establiment d'equivalències entre fets lingüístics de les llengües clàssiques i la pròpia llengua.	
Reflexió sobre la pròpia llengua a partir de les llengües clàssiques.	
Localització d'arrels grecolatinas en el lèxic de la pròpia llengua.	
Deducció, a partir dels èl·lipsis llatins, del significat de paraules en la llengua vehicular.	
Estudi etimològic del vocabulari polític, científic, mèdic, artístic o literari de la llengua pròpia i d'altres llengües vehiculars.	
Distribució geogràfica de les llengües derivades del llatí.	
Comunicació i expressió	
Comentar formal i de contingut dels textos llegits en traducció i traduïts.	

Orientacions didàctiques del bloc 4

Fonts de naturalesa distinta han de ser preses en compte en l'aplicació d'aquest bloc de recursos, però han de tenir una presència important dels elements de caire iconogràfic, plàstic i arquitectònic, per tal que la informació extreta dels textos grecs i llatins, a propòsit dels fets que configuren aquest bloc, es pugui identificar en les mostres materials llegades pel món clàssic.

En aquests sentit, és important que l'alumne reconegui, per exemple, els déus del panteó antic dels seus atributs en la ceràmica grega o en l'escultura antiga com a clau també per entendre altres manifestacions de la cultura occidental en diversos àmbits artístics. La important producció musical dels romans o els espais arquitectònics públics i privats són un testimoni inexcusable per adquirir coneixements sobre la vida dels homes, dones o infants del món antic amb la finalitat principal de provocar en l'alumne una necessària comparació crítica que afavoreixi la construcció d'opinió o la capacitat d'argumentació en relació amb la seva pròpia visió i concepció de l'individu.

Bloc 5. Mite i pensament

Aquest bloc de recursos se centra en un element distintiu de la cultura antiga, especialment de la cultura grega, com és el mite.

En aquest bloc és prioritari transmetre que els mites en el món antic no van ser només una contalla, sinó una forma de pensament en la mesura que aleshores van contribuir a la construcció i la cohesió de l'imaginari col·lectiu, i encara constitueixen la base del llegat literari, filosòfic o científic de Grècia i Roma.

Aquest bloc agrupa tant l'estudi dels mites dels antics, dels principals herois i cicles heroics com altres motius que tenen a veure ja amb el que hom considera pensament especulatiu, atès que el mite i la raó són només dos formes diferents de presentar i de donar resposta a les qüestions que l'individu i la societat es plantegen.

L'interès i la finalitat principal d'aquest bloc de recursos és que l'alumne descobreixi els valors inherents al mite en el món antic com a relat tradicional, d'una banda, i també com a força representativa i perdurable, que possibilita noves lectures i interpretacions en successives generacions i en contextos variables. En aquest sentit serà clau tant reconèixer la pervivència dels mites clàssics al llarg de la cultura occidental com reflexionar sobre el concepte mateix de mite en el món actual.

Bloc 5. Mite i pensament

Mite i pensament
FETS I CONCEPTES
L'origen mític del món segons els grecs i els romans. La mitologia: mites, herois i cicles heroics. Els orígens de l'especulació filosòfica i del pensament racional. Els grecs i la ciència: medicina, geografia, matemàtiques. Presència de la mitologia clàssica en manifestacions artístiques i culturals del món actual: arts plàstiques, música, dansa, cinema.
PROCEDIMENTS
Competència 1
Processament de la informació Lectura de textos grecs i llatins en traducció. Traducció de textos originals de prosa llatina i de dificultat mitjana. Tractament i anàlisi de la informació Identificació de diversos sistemes d'escriptura. Descripció dels elements morfològics i sintàctics d'un text llatí. Comparació entre el llatí i el grec com a llengües flexives. Identificació del lèxic llatí d'ús freqüent en els textos treballats. Estudi del vocabulari i anàlisi lèxica dels textos treballats. Sistematització del lèxic après per camps semàntics. Reflexió Establiment d'equivalències entre fets lingüístics de les llengües clàssiques i la pròpia llengua. Reflexió sobre la pròpia llengua a partir de les llengües clàssiques. Localització d'arrels grecollatines en el lèxic de la pròpia llengua. Dedució, a partir dels èl·lms llatins, del significat de paraules en la llengua vehicular. Estudi etimològic del vocabulari polític, científic, mèdic, artístic o literari de la llengua pròpia i d'altres llengües vehiculars. Distribució geogràfica de les llengües derivades del llatí.

Orientacions didàctiques del bloc 5

Textos de diversos gèneres han de ser el punt de partida necessari per entendre el significat del mite en el món antic. Juntament amb els textos, la representació iconogràfica, plàstica i pictòrica dels mites antics, rica i abundant, en l'art de gairebé totes les èpoques, ha de ser també una eina de treball valuosos per conduir la lectura i el significat dels mites.

L'alumne d'avui, que ja forma part de la generació digital, pot descobrir en l'estudi dels mites grecs el valor de la paraula com a mitjà de comunicació i de creació i difusió de coneixement; també pot descobrir el significat de mite com a símbol, atès que mite vol dir, en el món antic, contalla que només existeix quan és explicada i pot tenir diverses variants segons el lloc, l'època o les circumstàncies en què hagi estat narrada tant si és de forma oral o escrita, en prosa o en vers.

És important que l'alumne entengui que un mite per als grecs i els romans era un relat tradicional protagonitzat per déus i herois, i constituïa només una manera d'explicar quelcom i d'explicar-se, no una finalitat en ell mateix. És per això que l'alumne s'ha de familiaritzar amb mites de tipologia diversa: mites de creació del món i dels homes, de mort i d'immortalitat, d'amor i d'enganyos o de fundació, entre d'altres.

D'aquesta manera, l'estudi de mites, fonamentalment grecs, ha de permetre a l'alumne reconèixer-ne el valor simbòlic, però també qüestionar i debatre l'existència de mites en l'actualitat, així com els fenòmens de comunicació –visual, publicitària, verbal...– que avui contribueixen a la creació i difusió de nous mites.

Comunicació i expressió Comentari formal i de contingut dels textos llegits en traducció i traduïts. Resum de les nocions contingudes en els textos treballats, situant-les en el context original i confrontant-les amb el món actual i amb la cultura pròpia. Reconeixement d'elements culturals específics del món antic en els treballats.
Competència 2 Processament de la informació Lectura crítica de fonts i recursos documentals de tipologia diversa sobre el món clàssic. Cerca d'informació sobre Grècia i Roma en fonts i documents de natura diferent. Selecció de fonts d'informació que permeten conèixer el llegat de la cultura clàssica. Localització d'usos contemporanis d'elements culturals grecoromans. Maneig de mapes lingüístics, geogràfics i històrics. Tractament i anàlisi de la informació Anàlisi de la informació aportada pels textos treballats i per altres fonts documentals. Valoració de la fiabilitat de les fonts d'informació utilitzades. Identificació dels principals herois de la tradició grecoromana a partir dels seus atributs. Identificació dels déus del panteó grecoromà a partir dels seus atributs i àmbits d'influència. Justificació del fenomen literari en el món antic. Explicació mitjançant exemples dels aspectes fonamentals de la romanització. Situació de fets històrics i altres fenòmens del món antic, mitjançant eixos temporals o altres eines, justificant-ne la significació en la història de la cultura. Reflexió Valoració de la continuïtat cultural entre Grècia i Roma. Formulació de preguntes sobre la varietat de fets que defineixen la nostra identitat com a hereus de la cultura clàssica. Valoració del mite com a forma de pensament en contrast amb l'ús dels mites moderns. Establiment de relacions entre temes i motius de la literatura clàssica i el seu ús en obres literàries contemporànies i en altres manifestacions artístiques. Comunicació i expressió Exposició monada de les idees contingudes en els treballats, situant-les en el context original i confrontant-les amb el món actual i amb la cultura pròpia. Elaboració de textos personals sobre el món clàssic i la seva pervivència. Comunicació d'arguments i conclusions sobre la cultura clàssica de manera clara i lògica. Utilització del vocabulari específic i adequat a la temàtica tractada. Clicació correcta de les fonts de referència.
ACTITUDS I VALORS
Competència 1 Prendre consciència de l'origen de la pròpia llengua. Interès per ser precís i acurat en l'expressió oral i escrita. Ser conscient de la necessitat d'usar amb propietat el llenguatge. Interès per descobrir les fonts primàries sobre el món clàssic.
Competència 2 Prendre consciència de l'origen i la pervivència de la cultura occidental. Interès per valorar la tradició com a base per a la innovació i el canvi. Valoració positiva de la singularitat de diverses cultures. Interès per assolir una visió humanística del món actual.

Quadres de síntesi

Quadre de síntesi de la C1

Criteris d'avaluació	
CA1. Pertinència	CA2. Sentit crític

Expectatives final de cicle de la C1

CA1. Pertinència

Al final de batxillerat quan l'alumne interpreta textos literaris clàssics, identifica amb pertinència l'estructura de la llengua antiga en qüestions fonamentals com, per exemple, la morfologia nominal i verbal, la construcció de l'oració simple, d'arquitectura de l'oració composta, o els usos lèxics.

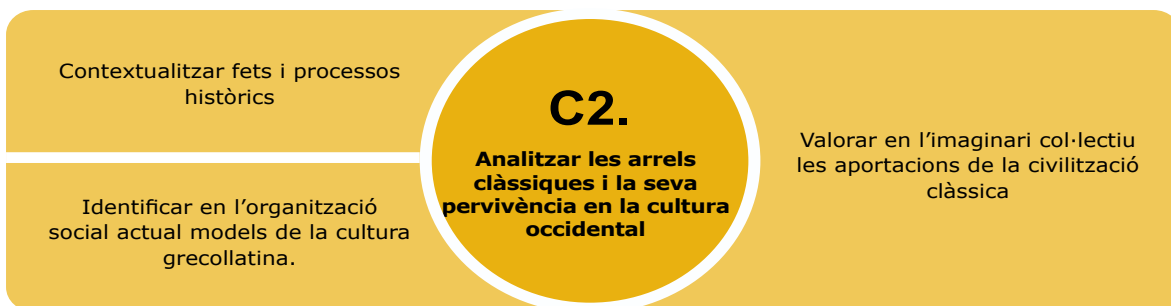
També explica amb pertinència les similituds i les diferències més rellevants entre la llengua antiga i la llengua pròpia. Per fer-ho, l'alumne examina la manera com un mateix tipus d'enunciat és vehiculat respectivament per la llengua antiga i per la llengua moderna, i compara per exemple l'ordre dels elements d'una oració, la relació entre subjecte i verb, i entre el verb i els seus adjunts i complements o les marques formals de coordinació i subordinació.

CA2. Sentit crític

Al final de batxillerat quan l'alumne interpreta textos literaris clàssics, argumenta críticament per què un tipus de tema (per exemple, un mite, una història, una reflexió filosòfica, etc.) va ser vehiculat en un determinat gènere literari. Implica per tant que l'alumne coneix les característiques formals dels diferents gèneres i el lligam existent entre els gèneres literaris i el context social que els va propiciar i com aquest condiciona en ocasions la tria d'un determinat gènere literari a l'hora de tractar un tema o exposar una problemàtica, per exemple, l'alumne associa raonadament la poesia dramàtica grega a la ciutat democràtica, o el relat historiogràfic al desenvolupament de la prosa.

L'alumne igualment defineix amb sentit crític les característiques de producció literària, d'execució o de difusió pròpies dels textos que treballi. Aquesta definició crítica comporta que l'alumne relacioni el text amb el seu autor i amb el context que el va originar. Per exemple, vincula el nom d'Homer a la poesia èpica de creació i difusió oral, i a una societat de valors aristocràtics. Finalment, l'alumne justifica amb sentit crític la relació entre el contingut d'un text i altres versions del mateix assumpte. Vol dir, llavors, que reconeix el tema i la problemàtica tractada, els compara amb d'altres versions i raona el per què de les diferències o similituds entre distintes variants, per exemple el tema de l'amor a la poesia de Safo o a la poesia d'Ovidi.

Quadre de síntesi de la C2

Criteris d'avaluació

CA1. Pertinència**CA2. Sentit crític**

Expectatives final de cicle de la C1

CA1. Pertinència

Al final de batxillerat quan l'alumne analitza les arrels clàssiques i la pervivència del món clàssic en la cultura occidental, justifica la pertinència de la informació facilitada per les fonts antigues (textuals o no textuals). Implica, doncs, que l'alumne és capaç d'identificar què li pot aportar cada font a la seva anàlisi, i de raonar per què aquella font és important.

A més, l'alumne situa amb pertinència les manifestacions del món clàssic en l'espai físic i en el context temporal, que les va fer possible. Per exemple, l'alumne és capaç de justificar per què el teatre va néixer a Grècia o el dret Roma, o bé sap diferenciar el fenomen de la colonització grega de la romanització (Empúries vs Tarraco).

Igualment, l'alumne relaciona amb pertinència les manifestacions culturals del món antic amb les del món modern. Per fer-ho, cal que l'alumne identifiqui els temes més recurrents de l'imaginari clàssic que encara trobem presents en diferents expressions artístiques modernes (per exemple la música, la literatura, la pintura, etc.) i compari el significat atorgat a aquests mateixos temes en l'imaginari del món clàssic.

CA2. Sentit crític

Al final de batxillerat quan l'alumne analitza les arrels clàssiques i la pervivència del món clàssic en la cultura occidental, justifica amb sentit crític la contribució particular de Grècia i Roma en les formes d'organització política i social, pública i privada, actuals. Implica que l'alumne coneix el significat atorgat en el món clàssic a determinats conceptes clau (per exemple, ciutadà, individu, grup social, religió, família, gènere, alteritat, integració, multiculturalitat, etc.) i estableix paral·lelismes amb la seva projecció actual. Comporta doncs plantejar-se qüestions com per exemple: entenem aquests conceptes de la mateixa manera? Què comporta ser ciutadà avui en dia? Com veien els grecs i els romans els altres?).

Finalment, l'alumne argumenta críticament la vigència i la vivència d'alguns dels valors de l'antiguitat clàssica avui en dia, per exemple l'alumne es capaç d'identificar elements del món clàssic fins i tot en el seu entorn quotidià (per exemple, noms de marques, d'objectes, de personatges de creació literària, cinematogràfica o multimèdia, etc.) i de trobar sentit a la pertinència d'aquesta identificació.

BOPA

Butlletí Oficial del
Principat d'Andorra

Núm. 91

19 de juliol del 2023

21/21

CLAS

Govern d'Andorra